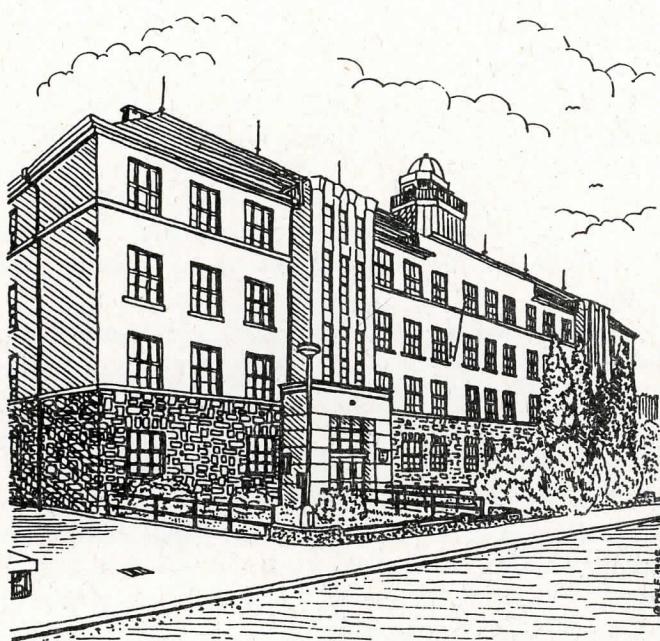

**Vlasti-
-vědne ODSY**

40
ŘÍJEN 1998

PŘÍLOHA ODERSKÉHO ZPRAVODAJE • HISTORICKO-VLASTIVĚDNÝ SPOLEK V ODRÁCH

POMNÍKY

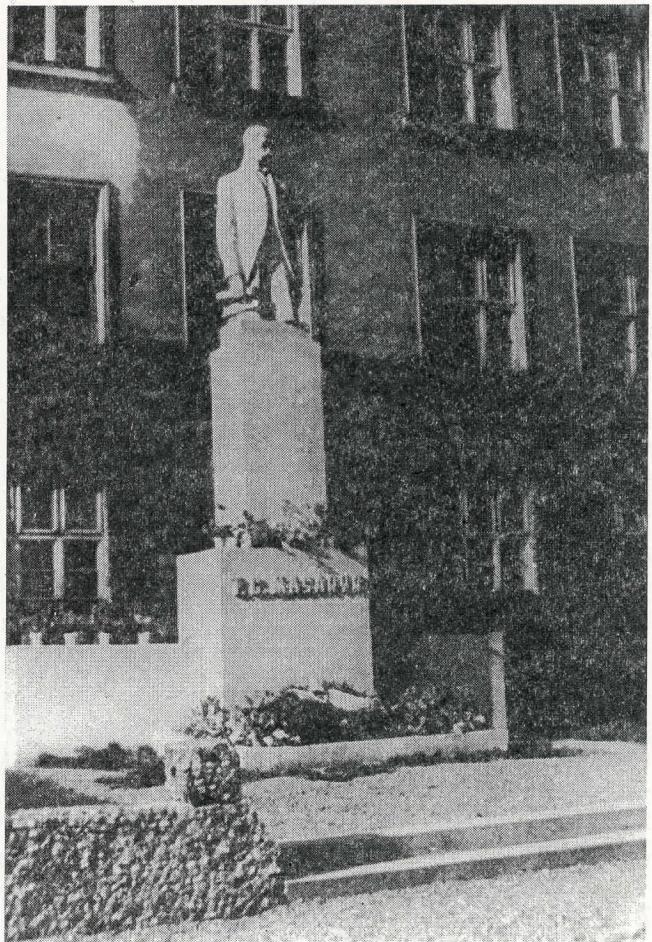
Základní škola na Komenského ul., před níž stávala socha Masarykova, dnes je zde pomník J. A. Komenského na kresbě Ing. Petra Lelka.

Sérií článků s tímto názvem se budeme zabývat pochutou historií oderských pomníků a památníků. Na úvod si dovolíme doslovňě citovat komentátora Jana Pokorného a p. Josefa Černína, kteří se v roce 1996 v pořadu ČT 1 "Černé ovce" zabývali podobnou problematikou v Praze:

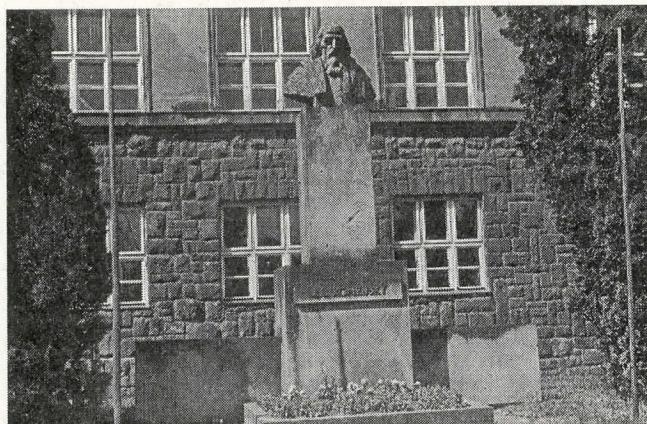
J. Pokorný: "Patříme k nejhorlivějším budovatelům, ale zároveň také k nejrychlejším bořitelům pomníků našich politických vůdců. Skladatelé - Antonín Dvořák nebo Bedřich Smetana, museli na pomník čekat sto let. V dohledu naší kamery stály donedávna pomníky tří velikánů. Tam nahore, největší velikán - Stalin, támhle vzadu menší velikán - Klement Gottwald. Zůstal jediný - Jan Šverma. Ale i ten asi brzy zmizí. Nejenom kvůli tomu, že ta socha je dosti nepovedená."

J. Černín: "Češi mají tu vlastnost, že mají dvojí historii. Jednu, kterou by si přáli, aby byla, a druhou, která skutečně byla."

J. Pokorný: "Nechme zatím závěr otevřený a zobecněme: Co by se stalo, kdybychom všechny pomníky zachovali? Ty, které jsme vybudovali my, naši otcové a dědové právem, i ty, které byly postaveny omylem nebo ze zbabělosti. Inu vypovídaly by o naší mentalitě i o naší historii. Prostě - takoví jsme byli a takoví jsme. Jen se podívejme, koho jsme ctili a komu jsme podkuřovali. Bylo by to asi trochu nepříjemné, ale přinejmenším chlapské a poctivé. Protože k takovým nejhorlivějším bořitelům pomníků a zároveň nejradikálnějším revolucionářům (a teď mluvíme obecně) patří ti, kteří při stavbách pomníků nečinně přihlíželi a neprotestovali. A teď se domnívají - pomník zmizí a s ním i leckteré nečistoty z našeho svědomí."

Pomník T. G. Masaryka (archiv Hist.-vlast. spolku)

Pomník J. A. Komenského (foto Petr Lelek)

Dnešními fotografiemi připomínáme dvojici pomníků před Základní školou na ul. Komenského v Odrách - původní, dnes již neexistující pomník T. G. Masaryka a nynější pomník J. A. Komenského.

Pokud nám můžete sdělit jakoukoliv informaci k oběma pomníkům, budeme Vám za ně vděčni a rádi se o ně podělíme i s ostatními čtenáři vlastivědných listů.

Ing. Petr Lelek a Ing. Petr Šustek
členové Historicko-vlastivědného
spolku v Odrách a pracovníci
MěÚ v Odrách
tel.: (0656)730 165-7, kl. 18 a 46

MATERLE

Tímto názvem byla v minulosti nazývána místa, kde obyvatelé postavili jako díkůvzdání boží muka nebo jinou menší církevní stavbu.

Jedno z takto pojmenovaných míst se nachází asi 200 m nad obcí Vítovka, u křížovatky silnic, vedoucích na Heřmanice a Vlkovice. Jsou zde postavena novodobá boží muka z terasového betonu. Stavba je asi 2 m vysoká, čtvercového půdorysu o rozměrech 40 x 40 cm u základů a 50 x 50 cm pod stříškou, v jejímž vrcholu je umístěn prostý železný kříž. Ve výklenku o rozměrech 35 x 35 cm a výšce 60 cm byl v minulosti obrázek a soška Panny Marie s jezulátkem, podle níž dostala boží muka své jméno.

Zvětšený výsek vojenské mapy z roku 1935 s oběma božimi mukami: 1 Fischerova boží muka nad Vítovkou (na mapě = Vítberk, Werdenberg) 2 boží muka nad Novou Vsí (Kolonkou)

Místo pro boží muka nebylo vybráno náhodně. Byla postavena přesně na stejném místě, kde stávala boží muka, postavená jako díkůvzdání k odchodu švédských vojsk za třicetileté války (z našich krajů odešli Švédové v roce 1650). Podle svědectví p. Aloise Schilaba z Vítovky č. 37, který se narodil v r. 1906, stojí přesně stejná boží muka ještě dnes mezi Vítovkou a Loučkami, nedaleko stavení Zoubků a paní Peprné.

Podle vzpomínek paní Elfridy Řičánkové z Vítovky č. 21, byla nynější boží muka postavena někdy mezi rokem 1930 a 1935. Nechal je postavit místní zednický mistr na památku tragédie, která se mu přihodila v zaměstnání a se kterou se nemohlo vypořádat jeho svědomí.

Příběh zednického mistra Fischera

Boží muka zvaná Materle obnovil v letech 1930 - 1935 zednický mistr - pan Alois Fischer z Vítovky. Bydlel až do odsunu v č. p. 28. Boží muka obnovil na památku neštěstí, jež se mu přihodilo v zaměstnání.

Na začátku každé stavby se v minulosti nejdříve vykopala hluboká jáma na hašení vápna. Kusové vápno se dováželo koňskými povozami od železnice a hasilo se na místě stavby v nádobě zvané "karbovna". Z karbovny se pak vyhašené vápno vypouštělo přes sito do jámy, kde pomalu chladlo.

Jednou, právě při hašení vápna, šla Fischerova parta na oběd. Jeden z dělníků se však opozdil. Všichni chlapi již měli po obědě, ale dotyčný pořád nikde. Proto se jeden z nich šel podívat, kde vězí. S nářkem a hrůzou v očích se rychle vrátil, aby mistroví sdělil, co se stalo.

Nebožák chtěl ještě před obědem vypustit z karbovny vyhašené vápno do jámy. Na mokré a mazlavé hlíně mu však uklouzla noha a sjel do jámy s vyhašeným vápnem. Když ho ostatní chlapi vytáhly z jámy, byl doslova uvařený a z některých částí těla mu odpadávalo maso. Zednický mistr Fischer se za smrt partáka cítil vinou a tak nechal na místě původních božích muk zvaném Materle postavit nová boží muka.

Dnes jsou Fischerova boží muka zchátralá. Zub času, vandalství a nepřející minulá doba těmto malým církevním stavbám ublížily. Aby dále sloužila svému účelu, je třeba opravit vypáčenou mřížku a znovu opatřit výklenek obrázkem, včetně Panny Marie s jezulátkem. Pod novým nátěrem

jistě znovu ožije legenda toho místa a krajině zůstane zachován objekt, který do ní již dlouho patří.

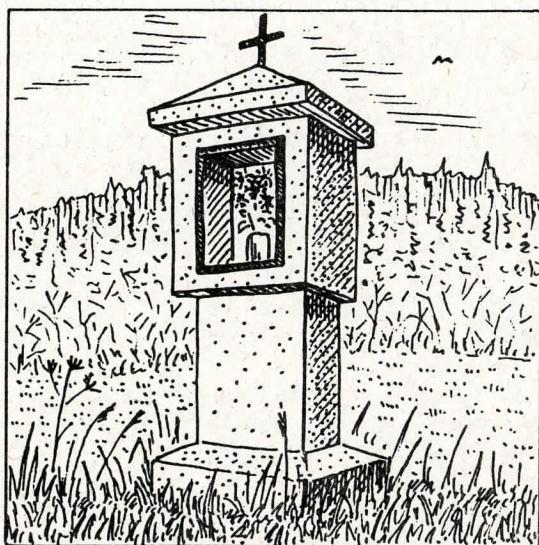
Květoslav Wiltsch, člen Městského zastupitelstva a Historicko-vlastivědného spolku v Odrách

Napsáno 2. května 1994

DOVĚTEK REDAKCE

Aby celý příspěvek nevyznačl tak tragicky a smutně, můžeme konstatovat, že obě zmínovaná boží muka se dočkala díky finančního přispění města Oder obnovy. Boží muka mezi Vítovkou a Loučkami-Novou Vsí byla opravena v r. 1995 zednickým mistrem Zdeňkem Kopřívou z Oder (*pocházejícím z Vítovky*) za pomoci členů ZO ČSOP z Oder. Posvěcení proběhlo 7.9.1995. Fischerova boží muka nad Vítovkou byla opravena panem Milanem Konrádem, starším z Vítovky v roce 1998. Jejich posvěcení proběhlo 1.10.1998. U obou památek svými organizačními schopnostmi pomohl člen Historicko-vlastivědného spolku v Odrách - pan František Eliáš z Oder.

Všem patří dík za tuto bohulibou práci, která nenechá tyto drobné ozdoby krajiny zaniknout.

Fischerova boží muka na kresbě P. Lelka

Výzva ke spolupráci

Vážení čtenáři, jistě víte, že naše články čerpají z dobových dokumentů, z vyprávění pamětníků, z archeologických výzkumů apod. Prosíme Vás proto - nenechte upadnout v zapomnění informace, které mohou doplnit naše vědomosti o historii města Oder a širšího okolí a se kterými by se jistě rádi seznámili i ostatní čtenáři.

Velice nás mrzí, pokud nacházíme cenné dokumenty (např. fotografie) a předměty na skládkách odpadu nebo pokud skončí v popelnících. Prosíme Vás proto, pokud likvidujete pozůstatky nebo uklízíte starší dům, kde se nacházejí dobové fotografie, písemnosti, noviny, knihy nebo předměty, informujte některého člena Historicko-vlastivědného spolku v Odrách.

Dalším cenným zdrojem informací o nedávné historii našeho města jsou vzpomínky starých spoluobčanů. Může se jednat o informace o společenském, kulturním či politickém

dění, o činnosti spolků, o živnostech a firmách, o významných rodáčích, o vzniku významnějších staveb, o živelních pohromách a klimatických anomaliích apod. Zajímavé jsou rovněž okolnosti vzniku a význam místních názvů, dochované pověsti a historky, místní zvyky a tradice, zaniklá řemesla apod. Pokud sami něco zajímavého víte nebo pokud znáte někoho, kdo by byl ochoten se o takové informace podělit, obraťte se opět na některého člena našeho spolku.

Vzhledem ke značné stavební aktivitě nejen na Odersku dochází k značnému rozsahu zemních prací, při nichž je možno nalézt mnoho archeologických dokladů z dávnější historie osídlení Oderska. Zejména v městské památkové zóně a v místě zaniklé vsi Vyhnanov (*na levém břehu řeky Odry*) je možno narazit na cenné nálezy. Proto - pokud při provádění výkopů nebo terénních úprav naleznete střepy, mince, kovové předměty, hroby nebo cokoliv jiného, co není rostlým terénem, informujte, prosím, neprodleně orgány státní památkové péče (oddělení kultury MěÚ v Odrách - Ing. P. Šustka, Okresní vlastivědné muzeum v Novém Jičíně - PhDr. Emanuela Grepla nebo ref. regionálního rozvoje OkÚ v Novém Jičíně - paní Klosovou) a člena Hist.-vlast. spolku v Odrách p. Květoslava Wiltsche. Závěrem jen upozorňujeme, že investor stavby je (*podle zákona o státní památkové péči*) povinen každý archeologický nález oznámit orgánu st. památkové péče.

Na spolupráci se těší a předem děkuje členové H-V spolku:

Květoslav Wiltsch, Sídlo. Míru č. 13, Odry, tel.: 933 678

Ing. Petr Šustek, MěÚ v Odrách, od. kultury, tel.: 730 165-7 kl. 46

Ing. Petr Lelek, MěÚ v Odrách, úsek ŽP, tel.: 730 165-7 kl. 18

Boží muka nad Novou Vsí (Kolonkou) (foto P. Lelek)

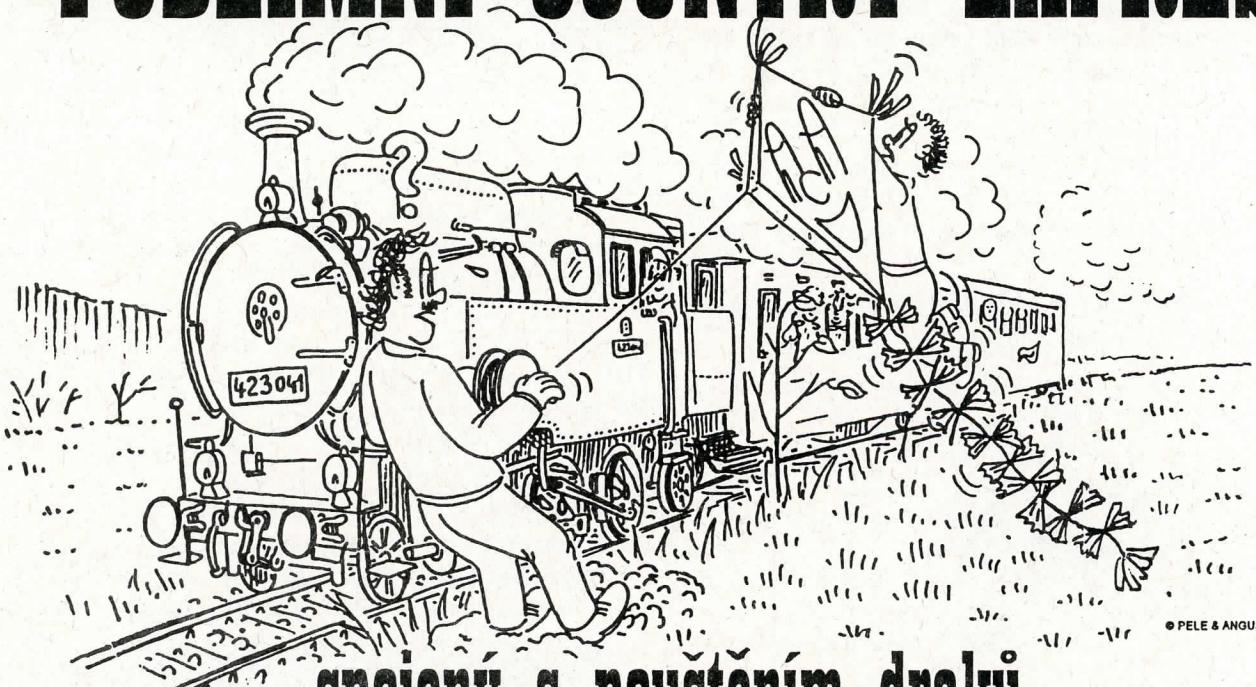

České dráhy spolu s ochránci přírody z Oder, s městy Odry,
Vítkov, Budišov n. Bud. a s obcí Svatoňovice pořádají

v sobotu 24.10.1998

PODZIMNÍ COUNTRY EXPRES

© PELE & ANGUS '98

spojený s pouštěním draků

aneb jízdu parního vlaku z Ostravy hl. nádr. do Budišova n. Bud. a zpět s doprovodným programem.
PODZIMNÍ COUNTRY EXPRES (dále jen P.C.E.) bude obsazován pouze do kapacity jednotlivých vozů. Na celé trase P.C.E. platí zvláštní jízdné. Obyčejné, slevné, zaměstnanecké, předplatní jízdenky ani další slevy ČD při P.C.E. neplatí.

Zpáteční jízdenky (do Budišova n. Bud. a zpět) v cenách:

- pro nástup ze stanice Ostrava h.n. až Studénka*
- pro nástup ze stanice Suchdol n. O. a ze stanice následujících:
si můžete koupit v předprodeji od 12.10.1998 na těchto místech:
- v Ostravě v Městském informačním centru na ul. Nádražní č. 7 (naproti Elektry)
- v Odrách na nádraží v nákladní pokladně

celá 120,- Kč poloviční (děti 6-15 let) 60,- Kč
celá 60,- Kč poloviční 30,- Kč

- na podatelně MěÚ ve Vítkově.

Děti do šesti let se přepravují zdarma, pokud neobsadí místo.

Zbylé jízdenky (a úsekové jízdenky na kratší vzdálenost) budou prodávány na zastávkách vlaku u průvodců - pouze však do vyčerpání kapacity jednotlivých vozů!

Dopravný program:

- projíždky na koních, vozech a bryčkách, indiánská tee-pee
- přepad vlaku westernovými jezdci a ukázky jejich dovedností
- soutěž v pouštění draků o ceny (o nejlepše létajícího a nejoriginálnějšího draka) ve Svatoňovicích (draky si v průběhu jízdy P.C.E. můžete uchovat ve služebním voze)
- country kapely MANI WAKI z Příbora a B-G STYLE z Ostravy
- občerstvení ve vlaku i při delších zastávkách (opékání výrůček a zabijačkové speciality v Klokočově, guláš ve Svatoňovicích)

přij.	odj.	JIZDNÍ ŘAD	přij.	odj.
	7.08	Ostrava hlavní nádraží	18.43	
	7.26	Ostrava - Svinov		18.37
	7.57	Studénka		18.03
8.15	8.43	Suchdol nad Odrou	17.17	17.43
	8.53	Mankovice		17.08
	9.06	Odry		16.59
	9.16	Jakubčovice nad Odrou		16.48
	9.33	Helfmánky		16.37
9.40	10.20	Klokočov	15.20	16.20
	10.36	Vítkov		15.09
10.55	11.06	Svatoňovice	12.45	14.42
11.16		Budišov nad Budišovkou		12.30

Změna programu vyhrazena. Westernový oděv, dobrá nálada a co nejvíce draků (ne však alkoholických!) jsou vítány.